

**Anarchismus a anarchošyndikalismus
Rudolf Rocker**

/1938/

Internacionály svobodná, přirozená a v každém ohledu ve shodě se zájmy a city lidí. Ale jaké povahy je ta přirozená organizace mas? Taková organizace spočívá na každodenní práci, na odborové organizaci. Až budou v Internacionále zastoupena všechna průmyslová odvětví a různá odvětví zemědělství, pak bude hotová organizace pracujících mas.“

Nebo při jiné příležitosti: „Praktické a základní studium společenské vědy samotnými dělníky v jejich sekcích a v jejich dělnických komorách v nich bude vyvolávat – nebo již vyvolalo – svorné, dobře uvážené, teoreticky a prakticky fundované přesvědčení, že opravdové, úplné osvobození dělníků je možné pouze za jedné podmínky: na základě převzetí kapitálu, to znamená surovin a všech strojů, včetně půdy dělnictvem jako celku ... Organizace jednotlivých sekcí, jejich sjednocení v Internacionále a jejich zastoupení dělnickými komorami vytváří nejen velké vzdělávací místo, kde musí dělníci Internacionály, jež spojuje teorie a praxe, studovat hospodářskou vědu. Oni v sobě nesou také zárodky nového sociálního řádu, který nahradí buržoazní svět. Oni vytvářejí nejen teorii, nýbrž také budoucí skutečnosti...“

Po porážce Internacionály a po německo-francouzské válce (1870–1871), kdy se centrum socialistického dělnického hnutí přemístilo do Německa, jehož dělníci neměli ani revoluční tradici, ani ony bohaté zkušenosti, jež měli socialisté v ostatních západních zemích, se na tyto myšlenky pomalu zapomínalo. Po porážce Pařížské komuny (1871) a po revolučních povstáních ve Španělsku a Itálii byly sekce Internacionály těchto zemí nuceny pokračovat ve své práci v podzemí. Pouze probuzením revolučního syndikalismu ve Francii byly tyto myšlenky a teorie I. internacionály zachráněny před zapomenutím a ještě jednou podnítily větší části dělnického hnutí.

3. Socialismus a anarchosyndikalismus ve Francii

Moderní anarchosyndikalismus je přímým pokračováním těch sociálních snah, které dostaly svou podobu v I. internacionále a které byly nejlépe zastoupeny libertariánským křídlem velké dělnické aliance. Jejich vývoj byl přímou odezvou na koncepty a způsobu postupu politického socialismu. Byla to odezva, která se manifestovala již ve velkém vzruchu syndikalistického dělnického hnutí ve Francii, Itálii a zejména ve Španělsku, kde velká většina organizovaného dělnictva zůstala věrná libertariánskému křídlu Internacionály.

Ve Francii našla opozice vůči teoriím a praktikám moderních dělnických stran svůj jasný výraz v teoriích a postupech revolučního syndikalismu. Bezprostředním důvodem pro rozvoj těchto nových tendencí ve francouzském dělnickém hnutí byla přetrvávající roztržitost socialistických stran této země. Všechny tyto strany spatřovaly v odborech pouze školy rekrutů pro jejich politické cíle a neměly žádné porozumění pro jejich skutečné funkce. Neustálé názorové rozpory mezi různými roztržitými socialistickými stranami byly vnášeny

také do odborů. Často se stávalo, že když stávkovaly odbory jedné odštěpené strany, působily jiné odštěpené strany jako stávkokazi. Tato neudržitelná situace pomalu otevírala dělníkům oči. Tak pověřil odborový kongres v Nantes (1894) zvláštní výbor úkolem najít cesty, jak dosáhnout porozumění mezi všemi odbory. Výsledkem bylo r. 1895 založení CGT (Confédération Générale du Travail, Všeobecná konfederace práce) na kongresu v Limoges, která se prohlásila za nezávislou na všech politických stranách. Od té doby existovala ve Francii dvě velká odborová sdružení, CGT a Fédération des Bourses du Travail (Federace pracovních burz). V roce 1902 na kongresu v Montpellier se tato Federace spojila se CGT.

Často se setkáváme s dosti rozšířeným názorem, který je živěn hlavně Wernerem Sombartem⁹³, že revoluční syndikalismus ve Francii vděčí za svůj vznik intelektuálům, jako Georges Sorel, E. Berth a Hubert Lagardelle, kteří roku 1899 v jimi založeném časopise *Le Mouvement Socialiste* (Socialistické hnutí) svým způsobem rozpracovali intelektuální výsledky nového hnutí. To je ale zcela nesprávné. Žádný z těchto lidí nepatřil k tomuto hnutí. Oni také neměli žádný patrný vliv na vnitřní vývoj. Kromě toho nebyla CGT tvořena pouze revolučními syndikalisty. Zhruba polovina jejích členů směřovala k reformismu a připojila se k CGT jen proto, že

93 Werner Sombart (1863-1941), německý sociolog a národohospodář, byl profesorem ve Vratislavi od roku 1890 a v Berlíně v letech 1906-1931. Zastáncem sociálně reformních názorů. Zabýval se dějinami národohospodářství západních zemí. Jeho hlavní prací je dílo *Der moderne Kapitalismus. Historisch-systematische Darstellung des gesamteuropäischen Wirtschaftslebens von seinen Anfängen bis zur Gegenwart*. (1902), v němž zavedl dodnes užívané dělení na raný, vrcholný a pozdní kapitalismus. Z dalších prací autora: *Das Proletariat. Bilder und Studien* (1906), *Warum gibt es in den Vereinigten Staaten keinen Sozialismus?* (1906), *Die Juden und das Wirtschaftsleben* (1911), *Luxus und Kapitalismus* (1921), *Deutscher Sozialismus* (1934) *Vom Menschen. Versuch einer geisteswissenschaftlichen Anthropologie* (1938).

poznala, že závislost odborů na politických stranách pro ně znamenalo velké neštěstí. Ale revoluční křídlo, které mělo na své straně nejsilnější a nejaktivnější elementy organizovaných dělníků jakož i nejbrilantnější intelektuální síly, vtisklo CGT svou charakteristickou podobu. Byly to ty síly, které určovaly myšlenkový vývoj revolučního syndikalismu. Mnozí přícházeli z řad anarchistů, jako Fernand Pelloutier, vysoce inteligentní sekretář Federace pracovních burz, Emile Pouget, vydavatel oficiálního orgánu CGT *La Voix du Peuple* (Hlas lidu), Paul Delesalle, George Yvetot a mnozí další. Převážně pod vlivem radikálního křídla CGT se vyvíjelo nové hnutí a našlo svůj výraz v Amienské chartě (1906), v níž byly zachyceny zásady a taktika hnutí.

Toto nové hnutí ve Francii našlo silnou odezvu mezi dělníky románských zemí a do nich se rozšířilo. Vliv francouzského syndikalismu na větší i menší sekce mezinárodního dělnického hnutí té doby velkou měrou podpořila vnitřní krize, která postihla téměř všechny socialistické dělnické strany Evropy. Boj mezi takzvanými revizionisty a ortodoxními marxisty a zejména skutečnost, že jejich parlamentní aktivity předsvědčily největší kritiky revizionismu o nutnosti, překročit cestu revizionismu, podnítila mnohé přemýšlivé síly v hnutí, aby svou situaci vážně promyslely. Zjistili, že účast na politice národních států nepřiblížila dělnické hnutí ani trochu blíže k socialismu, nýbrž velkou měrou napomohla zničit víru v nutnost konstruktivních socialistických aktivit. Co ale bylo ze všeho nejhorší: oloupila lidi o jejich iniciativu tím, že jim namlouvala, že záchrana vědycky přichází shora.

Za těchto okolností ztrácel socialismus stále více charakter kulturního ideálu, který měl dělníky připravit na zničení soudobého kapitalistického systému. Z tohoto důvodu nemohl být socialismus držen v umělých hranicích národních států. Ve smyslu vůdců moderních dělnických stran splývaly

údajně cíle hnutí stále více se zájmy národních států, až nakonec nebyli tito vůdci dělnických stran schopní vnímat určité hranice, které mezi nimi jsou. Bylo by chybou spatřovat v tom úmyslnou zradu těchto vůdců, jak se to často tvrdí. Pravda je, že zde máme co do činění s pomalým přizpůsobováním se myšlenkovým postupům a normám soudobé společnosti, což nutně muselo zasáhnout intelektuální postoj vůdců různých dělnických stran v každé zemi. Tyto strany, které se jednou rozhodly získat politickou moc pod praporem socialismu, se považovaly být nuceny železnou logikou podmínek k tomu, aby své socialistické přesvědčení obětovali politice národních států. Politická moc, kterou chtěli dobýt, téměř došla jejich socialismus, až z něho nezbylo nic než jen jméno.

4. Role odborů z anarcho-syndikalistického pohledu

Toto byly úvahy, které vedly k vývoji revolučního syndikalismu nebo – jak byl později nazýván – anarcho-syndikalismu ve Francii a ostatních zemích. Pojem dělnický syndikát původně pouze znamenal organizaci výrobců za bezprostřední zlepšení jejich ekonomického a sociálního postavení. Ale vzestup revolučního syndikalismu dal tomuto původnímu významu podstatně větší váhu.

Strana je organizace s určitými politickými úkoly v rámci moderních ústavních států, která se snaží zachovávat soudobý společenský řád v té či oné formě. Naproti tomu ze syndikalistického hlediska jsou odbory spojenými dělnickými organizacemi, které mají za cíl obranu výrobců ve stávající společnosti a připravují jakož i praktické uskutečnění rekonstrukce společenského života ve směru socialismu. Odbory mají tedy dvojí úlohu:

1. Podle požadavků výrobců uplatňovat zabezpečování a zvyšování životní úrovně;
2. Seznamovat všeobecně dělníky s technickým řízením

výroby a ekonomického života vůbec a připravovat je na to, že převezmou do svých rukou sociálně ekonomický organismus a že ho budou utvářet podle socialistických zásad.

Anarchosyndikalisté jsou toho mínění, že politické strany nejsou schopné vykonat ani jednu z těchto úloh. Podle jejich představ mají být odbory hrotem kopí dělnického hnutí, osvědčené každodenními boji a proniknuté socialistickým duchem. Neboť jen v ekonomické oblasti jsou dělníci schopni rozehrát svou plnou moc; je to jejich funkce výrobců, která udržuje celou sociální strukturu a s ní zaručuje existenci společnosti. Pouze jako výrobce a zdroj společenského bohatství si může dělník být vědom své síly. V solidárním semknutí může provádět militantní akce, které jsou proniknuty duchem svobody a ideálem sociální spravedlnosti. Pro anarchosyndikalisty jsou dělnické syndikáty zárodečnými buňkami budoucí společnosti, elementárními školou socialismu vůbec. Každá nová sociální struktura si pro sebe utváří orgány v těle starého organismu; bez tohoto předpokladu není žádná sociální evoluce myslitelná. Pro anarchosyndikalisty neznamená sociální výchova podíl na politické moci národního státu. Spíše je úkolem anarchosyndikalistů vysvětlovat dělníkům základní sociální problémy. Dělníci musejí být připraveni na svou roli těch, kdo budou přetvářet hospodářský život, aby tuto úlohu mohli zvládnout. Žádné sociální těleso není vhodnější pro tento účel než ekonomické bojové organizace dělníků; ony dávají sociálním aktivitám určitý cíl a posilují vytrvalost v bezprostředním boji za každodenní požadavky a obranu lidských práv. Současně vyvíjejí morální sílu, bez níž by žádná sociální přeměna nebyla možná: životně důležitou solidaritu těch, kterých se to týká, a morální odpovědnost za všechny akce.

Právě protože výchovná práce anarchosyndikalistů je zaměřena na rozvoj nezávislého myšlení a jednání, jsou anarchosyndikalisté vyslovenými protivníky veškerých centralistických tendencí, které jsou charakteristické pro většinu

existujících dělnických stran. Systém centralismu, který funguje shora dolů, který přináší správní záležitosti malé menšiny, je vždy provázen neproduktivní byrokratickou rutinou; ta umrtvuje každou individuální iniciativu bezduchou disciplinou a byrokratickou zkonstataleostí. Pro stát je centralismus vhodnou organizační formou od té doby, co usiluje o co možná největší uniformitu sociálního života k zachování politické a sociální rovnováhy. Ale pro hnutí, jehož celá existence závisí na rychlé reakci v každém okamžiku a na nezávislém myšlení jeho stoupenců, je centralismus neštěstím. Ten oslabuje rozhodovací schopnosti a systematicky potlačuje každou spontánní iniciativu.

Organizace anarchosyndikalismu spočívá na principech federalismu, na svobodném sdružování zdola. Staví nade vše právo na sebeurčení každé skupiny a uznává pouze souhlas na základě všech. Organizace anarchosyndikalistů je podle toho postavena na následující bázi: Dělníci na každém místě se sdružují podle profesních odvětví. Odbory jednoho města nebo venkovského obvodu se sdružují v komorách pracujících, které zakládají centra pro místní propagandu a osvětu; ona shromažďují dělníky, aby zabránila vzniku omezeného stranického ducha. V dobách lokálních dělnických bojů zařizují spolupráci všech zúčastněných skupin. Všechny komory pracujících se seskupují podle obvodů a regionů, aby vytvořily národní federaci komor pracujících. Tato národní federace udržuje neustálé spojení mezi místními tělesy a zařizuje svobodné dohody produktivní spolupráce členů různých organizací podle kooperativních principů. Dále tato národní federace zajišťuje potřebnou koordinaci ve vzdělávací práci a napomáhá místním skupinám radou a pomocí.

Každé odbory jsou kromě toho propojeny se všemi organizacemi téhož odvětví. A tyto zase jsou popořádku propojeny se všemi příbuznými obory, takže jsou sdruženy ve všeobecných průmyslových a zemědělských svazech. To je jejich

úloha: formulovat požadavky každodenního boje mezi kapitálem a prací a sjednocovat všechny síly pro společné akce. Tak tvoří federace komor pracujících a federace průmyslových svazů dva póly, kolem nichž se točí veškerý život dělnických syndikátů.

Taková forma organizace dává dělníkům nejen možnost přímé akce v boji za každodenní potřeby, nýbrž také je činí způsobilými získat nutné znalosti pro reorganizaci společnosti, aby je mohli uplatnit – bez cizí intervence – v případě revoluční krize. Anarchosyndikalisté jsou toho přesvědčení, že socialistické hospodářské uspořádání nemůže být vytvářeno prostřednictvím dekretů a zákonů nějaké vlády, nýbrž pouze na základě neomezované spolupráce dělníků, techniků a rolníků. Jen tak může být zajištěna výroba a rozdělování v zájmu všech na základě vzájemných dohod. V takové situaci by komory pracujících převzaly správu existujícího společenského kapitálu, zjišťovaly by potřeby obyvatel svého obvodu a organizovaly by místní spotřebu. Činnost federace komor pracujících by umožnila vést evidenci veškerých potřeb celé země a podle toho regulovat výrobu. Na druhé straně by bylo úlohou průmyslových a zemědělských sdružení, aby kontrolovaly výrobní prostředky a dopravu atd. a aby zajišťovaly různým skupinám výrobců to, co potřebují. Zkrátka: 1. Organizování veškeré produkce země prostřednictvím federace průmyslových svazů a vedení práce pracovními radami, které jsou voleny samostatnými dělníky. 2. Organizování společenského rozdělování prostřednictvím federace komor pracujících.

Také v tomto ohledu poskytla praktická zkušenost to nejlepší poučení. Ukázala, že mnohé problémy socialistického přetváření společnosti nemůže být řešeno nějakou vládou, ani diktaturou proletariátu. V Rusku stála bolševická diktatura téměř dva roky bezmocně před ekonomickými problémy: pokoušela se skrýt svou neschopnost za záplavou dekretů a nařízení, z nichž většina ihned zapadla v byrokracii. Kdyby

mohl být svět osvobozen prostřednictvím dekretů, už by dávno v Rusku nebyly žádné problémy. Ve svém mocenském zápalu zničil bolševismus ty nejhodnotnější orgány socialistického uspořádání: potlačil kooperativní společenství, odbory podřídil státní kontrole a sověty (rady) byly od samého začátku zbaveny své nezávislosti. Tak „diktatura proletariátu“ razila cestu nikoli socialistické společnosti, nýbrž primitivnímu typu byrokratického státního kapitalismu. Bolševismus přivodil propad do politického absolutismu, který byl ve většině zemí odstraněn již buržoazní revolucí. Ve svém Poselství dělníkům západoevropských zemí uvedl Kropotkin naprosto správně: „Na Rusku se učíme, jak se komunismus nemá zavádět, ačkoli obyvatelstvo, které už má starého režimu až po krk, neklade experimentu nových vládců aktivní odpor. Myšlenka rad (sovětů) nejprve koncipována v revolučním pokusu roku 1905 a uskutečněna v únorové revoluci 1917 bezprostředně po zhroucení carského režimu, to znamená rady dělníků a rolníků, které mají pod kontrolou politický a ekonomický život země, je velkolepou ideou... Dokud je ale země ovládána stranicou diktaturou, ztrácí jasně dělnické a rolnické rady svůj význam. Pak hrají jen ještě pasivní roli „generálních stavů“ a parlamentu minulých dob, které král svolával, aby oponovaly všemocné korunní radě.“

odpor CNT (Národní konfederace práce) a FAI (Iberské anarchistické federace), které porazily fašistické povstání v Katalánsku během několika dnů. Tato důležitá část Španělska byla osvobozena od nepřítelů a původní plán spiklenců získat Barcelonu přepadením selhal. Dělníci nechtěli zůstat stát na půli cesty; tak následovala kolektivizace půdy a převzetí továren prostřednictvím dělnických a rolnických syndikátů. Toto hnutí, které se dalo do pohybu na základě iniciativy CNT a FAI, se rozšířilo do Aragonie, Levanty a do ostatních oblastí země. Velká část Socialistické strany a socialistických odborů (Všeobecná unie pracujících, UGT) nemohla odolat tomuto revolučnímu hnutí.

Tato událost ukázala, že anarchosyndikalističtí dělníci Španělska nejenže byli schopni bojovat, nýbrž že kromě toho měli konstruktivní představy, které jsou v době reálné krize tak eminentně důležité. To je velká zásluha libertariánského socialismu ve Španělsku, který vychovával španělské dělníky od doby První internacionály v tom duchu, že stavěl svobodu nade vše ostatní a považoval duchovní nezávislost svých stoupenců za bázi své existence. Byl to pasivní postoj organizovaných dělníků v ostatních zemích, kteří se smířili s politikou neintervence svých vlád, což pak vedlo k porážce španělských dělníků a rolníků po jejich heroickém boji, který vedli více než dva a půl roku.

5. Boj v Německu a ve Španělsku

V Německu, kde získalo moc umírněné křídlo politického socialismu, ztrnul socialismus na dlouhá léta v rutinních parlamentárních činnostech. Nebyl už schopen žádné tvůrčí akce. Dokonce buržoazní noviny jako *Frankfurter Zeitung* konstatovaly, že „dějiny evropských národů dosud nepřinesly žádnou revoluci, která by byla tak chudá na tvůrčí představy a měla tak málo revoluční energie.“ Sama za sebe mluví pouhá skutečnost, že strana s tak velkou početní základnou než jakákoli jiná dělnická strana světa, která byla dlouhá léta tou nejsilnější politickou silou v Německu, musela bez jakéhokoli odporu uvolnit pole Hitlerovi a jeho bandě. Tomuto příkladu bezmocnosti a slabosti nelze neporozumět.

Člověk musí jen srovnávat německou situaci oněch dnů s postojem anarchosyndikalistických dělnických sdružení ve Španělsku a zejména v Katalánsku, kde je jejich vliv nejsilnější, abychom zjistili ten značný rozdíl mezi dělnickým hnutím těchto dvou zemí. Když se spiknutí fašistických důstojníků v červenci 1936 změnilo v otevřenou revoltu, byl to hlavně

se jen k tomu naskytne příležitost. Boj CNT proti fašismu je možná ten nejlepší důkaz pro to, že domnělý nepolitický postoj anarcho-syndikalistů není nic jiného než prázdňá řeč.

Ale podle jejich pojetí není okamžik jejich postupu v politickém boji určen legislativou, nýbrž samotnými lidmi.

Praktická práva nevznikají v parlamentě, ta vznikla mimo ně. A dokonce znění zákona dlouhou dobu nebylo žádnou garancí pro uplatňování takového zákona. Zákony neexistují už proto, že byly legálně uloženy, nýbrž teprve tehdy, když se rostoucí měrou staly zvykem lidí a když každý pokus o jejich omezování narazí na silný odpor obyvatelstva. Kde tomu tak není, nepomůže žádná parlamentní opozice ani žádný platonický apel na ústavu. Člověk si vynutí respekt ostatních, pokud ví, jak má bránit svou důstojnost jako lidská bytost. To se týká nejen soukromého života; to platí také v politickém životě.

Za všechna politická práva a svobody, která lidé dnes požívají, neděkují lidé dobré vůli svých vlád, nýbrž vlastní síle. Vlády se vždy snažily nasadit všechny své mocenské prostředky, aby zabránily dosažení těchto cílů. Bylo potřeba velkých masových hnutí a všech revolucí, aby tato práva a svobody byly vládnoucím třídám vyrvány. Neboť to by byly nikdy dobrovolně nepřipustily. Veškeré dějiny posledních tří set let jsou toho důkazem. Důležité není to, že vlády se rozhodly přiznat lidem určitá práva, nýbrž ten důvod, proč to musely vlády učinit. Když bychom ovšem akceptovali Leninovo cynické tvrzení a označili bychom svobodu za „buržoazní předsudek“, pak jistě nemají politická práva pro dělníky žádnou hodnotu. Ale pak nemají nesčetné boje minulosti, veškeré revolty a revoluce, jimž děkujeme za svá práva, stejně tak žádnou cenu. Abychom dospěli k takovému kousku „moudrosti“, nebylo asi nutné svrhnout carismus, neboť dokonce ani cenzura Mikoláše II. by určitě nic nenamítala proti definování svobody jako „buržoazního předsudku“.

6. Politický boj z anarcho-syndikalistického hlediska

Často bylo anarcho-syndikalismu vyčítáno, že jeho stoupenci nemají žádný zájem na politické struktuře různých zemí, a tedy že nemají žádný zájem o každodenní politické boje. Tato představa je zcela chybná a odpovídá buď úplné ignoranci, nebo úmyslnému překrucování skutečnosti. Není to politický boj jako takový, jenž zásadně a takticky odlišuje anarcho-syndikalisty od moderních dělnických stran, nýbrž forma boje a cíle, o něž usiluje. Anarcho-syndikalisté sledují stejnou taktiku ve svém boji proti politickému útlaku jako proti ekonomickému vykořisťování. Ale jsou přesvědčeni, že spolu se systémem vykořisťování musí zmizet i jeho politické ochranné zřízení – stát, aby se na jeho místě správa veřejných záležitostí mohla provádět na bázi svobodné dohody; přitom anarcho-syndikalisté nepřehlížejí v žádném případě skutečnost, že snahy organizovaného dělnictva v rámci existujícího politického a sociálního řízení musí být neustále zaměřeny proti každému útoku reakce; anarcho-syndikalisté dále nezapominají, že rozsah těchto práv musí být neustále rozšiřován všude, kde

I když anarchosyndikalismus odmítá účast v současných národních parlamentech, nezdůvodňuje to nedostatkem sympatií pro politický boj vůbec. Ale jeho stoupenci jsou toho mínění, že tato forma aktivity je pro dělníky nejslabší a nejběžnější formou politického boje. Pro vlastnické třídy je parlamentarismus jistě přiměřený instrument pro urovnávání vznikajících konfliktů, protože ty všechny jsou zainteresovány na tom, aby udržely současný ekonomický a sociální pořádek. Tam, kde mají společné zájmy, je vzájemný souhlas pro všechny strany možný a potřebný, ale pro dělníky je situace zcela jiná. Pro ně je panující ekonomický řád příčinou jejich vykořisťování a jejich sociálního a politického útlaku. Ani ty nejsvobodnější volby nemohou ve společnosti zahladit zjevný rozdíl mezi vlastnickými třídami a třídami bez vlastnictví. Volby mohou pouze vtisknout utlačování pracujících mas znak legality.

Vždy, když socialistické strany chtěly dosáhnout rozhodujících politických reforem, nemohly toho dosáhnout parlamentární cestou, nýbrž byly nuceny se zcela spolehnout na ekonomickou bojovou sílu dělníků. Politické generální stávky v Belgii (koncem 19. století) a Švédsku (1902) za prosazení všeobecného volebního práva jsou toho důkazem. A v Rusku to byla velká generální stávka z roku 1905, která přinutila cara, aby podepsal novou ústavu. Toto poznání přimělo anarchosyndikalisty k tomu, aby své aktivity soustředili na socialistickou výchovu mas a aby se masy připravily na použití své ekonomické a sociální síly. Metodou anarchosyndikalistů je přímá akce, spojení ekonomického a politického boje. Pod přímou akcí se rozumí bezprostřední boj dělníků proti ekonomickému a politickému útlaku. K těm nejvýznamnějším patří stávka ve všech svých stupních, od jednoduchého boje o mzdy až ke generální stávce, organizovaný bojkot a všechny ostatní nesčetné prostředky, které mají pracující jako výrobci ve svých rukou.

7. Generální stávka

Jednou z neefektivnějších forem přímé akce je „sociální stávka“, která dosud byla většinou použita ve Španělsku a částečně ve Francii. Ta ukazuje pozoruhodnou a vzrůstající odpovědnost dělníků vůči společnosti jako celku. Nezabývá se tolik bezprostředními zájmy výrobců jako spíše ochranou veřejnosti před škodlivými nešvary stávajícího systému. Sociální stávka chce podnikatelům vnutit převzetí určité odpovědnosti vůči veřejnosti. V první řadě má za cíl ochranu spotřebitelů, z nichž právě dělníci tvoří největší část. Za současných okolností se často dělníci sami ponížují tím, že činí nesčetné věci, které – kvůli výhodám podnikatelů – neustále poškozují celé společenství pracujících. Jsou nuceni užívat produkty, které jsou vyrobeny z podřadného a často škodlivého materiálu, jsou nuceni stavět chatrná obydlí, konzumovat zdraví škodlivé potraviny; jsou nuceni provádět věci, které jsou zamýšleny k tomu, aby podváděly spotřebitele. Zde energicky zasáhnout je podle názoru anarchosyndikalistů velký úkol dělnických syndikátů. Pokrokem v tomto směru

by bylo zároveň posílení postavení dělníků ve společnosti a dlouhodobé upevnění jejich pozice.

Přímá akce prostřednictvím organizované práce má svůj nejsilnější výraz v generální stávce, v zastavení práce v každém výrobním odvětví v těch případech, kdy jiné bojové prostředky selhaly. To je nejsilnější zbraň, kterou dělníci mají a představuje dalekosáhlý výraz jejich síly jako sociálního faktoru. Generální stávka není ovšem žádný prostředek, který by se mohl libovolně používat při každé příležitosti. Jsou zapotřebí určité sociální předpoklady, aby generální stávce byla dodána přiměřená morální síla a aby se nechala projevit vůle širokých mas. Směšný požadavek, který je tak často připisován anarchosyndikalistům, že by bylo potřeba jen vyvolat generální stávku, aby se během několika dní ustavila socialistická společnost, je výmyslem neznalých protivníků. Generální stávka může sloužit různým účelům. Může být posledním stupněm projevu solidarity, jako například roku 1902 v Barceloně, nebo roku 1903 v Bilbau, kdy generální stávka umožnila horníkům k tomu, aby byl odstraněn nenáviděný systém naturální mzdy a přinutila podnikatele, aby zřídili v dolech sanitární zařízení. Generální stávka může sloužit také k tomu, aby některým zásadním požadavkům byl dodán důraz, jako například v pokusu o generální stávku v USA v roce 1886, kdy byl požadován osmihodinový pracovní den ve všech průmyslových odvětvích. Velká generální stávka anglických dělníků roku 1926 byla odpovědí na pokus podnikatelů snížit všeobecně životní úroveň dělníků zkrácováním mezd.

Ale generální stávka může mít také politické cíle, jako například boj španělských dělníků roku 1904 za propuštění politických vězňů, nebo generální stávka v červenci roku 1909 v Katalánsku, která měla vládu donutit, aby ukončila válku v Maroku. Také generální stávka německých dělníků roku 1920 – která byla vyvolána po takzvaném Kappově puči a svrhla vládu, jež se dostala vojenským pučem k moci – patří do této kategorie.

V takových kritických situacích zaujímá generální stávka místo, jež dříve patřilo barikádám v politických povstáních. Pro dělníky je generální stávka logickým následkem moderního průmyslového systému, v němž jsou dělníci dnes těmi, kteří nesou důsledky; zároveň jim taková stávka dává tu nejsilnější zbraň v boji za své sociální osvobození, za předpokladu, že znají svou sílu a učí se ji správně použít.